

Forslag 1

Forslagstiller: Styret

Forslag: Etablering av pensjonistgruppe

Pensjonister er en stor ressurs for samfunnet, og avdelinga. Den bør aktiveres i større grad, og derfor ønsker årsmøtet at det startes opp ei gruppe av og for avdelingas pensjonister. Intensjonen er å skape faglig engasjement og sosiale aktiviteter, delta i demokratiet, og få muligheten til å gi råd til avdelingas styre. Retningslinjer fastsettes av styret, og det opprettes en budsjettpost for aktiviteter.

Styret inviterer til etableringsmøte.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer forslaget.

Forslag 2

Forslagstiller: Styret

Forslag: Markering av avdelingas 125-årsjubileum i 2030

I 2030 er det 125 år sia Raufoss Jern- og Metallarbeiderforening ble stiftet. Derfor ønsker årsmøtet at styret setter ned en jubileumskomiteé.

Komiteen skal jobbe med forslag for selve jubileumsåret, men også komme med forslag til hvordan man bør markere denne begivenheten på best mulig måte. I dette bør det også være formidling av vår historie *etter* «Vår kamp» - jubileumsboka utgitt i forbindelse med 100-årsjubileet. Ytterligere retningslinjer og sammensetning av komiteen fastsettes og justeres av avdelingsstyret.

Det foreslås videre at avdelinga setter av en årlig sum, kr 100 000.- fram til jubileet i 2030. Dette for å unngå å belaste avdelingens økonomi i ett og samme regnskapsår.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer forslaget.

Forslag 3

Forslagstiller: Styret

Uttalelse: Strømpriser for folk – ikke profitt

Fra flere politiske hold har det nå kommet ymse forslag til fastprisløsninger på strøm til husholdninger. Et skritt i riktig retning, når man husker hvor utenkelig dette var under strømpriskrisa. Dette har ikke kommet av seg sjøl, men som følge av massivt påtrykk der vårt fagforeningsmiljø har stått i front. Likevel er problemet med mange av forslagene at de ikke går til rotårsaken. En viktig del av vår infrastruktur omsettes som om det var en hvilken som helst vare. Og attpåtil på en fullstendig dysfunksjonell kraftbørs, med prissmitte gjennom utenlandskabler basert på marginalpris. Der prisen fastsettes av den dyrest tilgjengelige produksjon som er tilgjengelig i nettet.

Vi avviser den moralske pekefinger mange reiser om at lave og forutsigbare strømpriser for husholdningene vil føre til sløsing. Det har vist seg å ikke stemme for normalforbruk, og kan enkelt kontres med påslag for kakseforbruk for de med varmekabler i innkjørselen på hytten. I stedet for pisk overfor vanlige husholdninger må man da finne fram gulrot. Det må etableres støtteordninger for energieffektivisering som faktisk hjelper vanlige folk med å senke sitt strømforbruk. Skal man rette en moralsk pekefinger mot noen, må det være de bonusordninger vi har sett hos strømprisspekulanter og ledere i de offentlige kraft- og nettselskaper.

Vi har tidligere uttalt oss om strømmettet, og hvordan bygging av utenlandskabler har vært prioritert foran vedlikehold og oppgradering av landnettet. Dette har skjedd under påskudd av forsyningssikkerhet, men i virkeligheten var det hovedsakelig for å øke strømprisene. Det er urimelig at kostnaden for dette vanstyret skal tas av oss. Kraftselskapene må betale sin andel av opprusting av kraftnettet, og ikke skyve kostnaden over på forbruker. De offentlige nettselskapene må politisk instrueres til å jobbe for samfunnsmessige hensyn, og ikke maksimal profitt.

Norge er et særegent land, langt og spredtbygd som det er. Det er kaldt og mørkt gjennom store deler av året. Vi har bygd landet gjennom fellesskap og solidaritet. Derfor må det utvikles politiske løsninger tilpasset disse særegne forholdene. Ikke gjennom implementering av direktiver utarbeidet av en markedsfundamentalistisk union på et kontinent som har sitt tyngdepunkt langt sydligere og varmere enn hos oss.

Vårt mål er fortsatt at det brytes med markedstankegangen i strømpolitikken. Ikke før vil vi kunne ta reell politisk og demokratisk kontroll over krafta. Det er de rødgrønnes oppgave i fellesskap, og vårt krav.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer uttalelsen.

Forslag 4

Forslagstiller: Styret

Uttalelse: Aktiv stat med krafttak for industriproduksjon

Norge trenger en aktiv næringspolitikk som baseres på våre nasjonale fortrinn og ivaretar og videreutvikler våre eksisterende industrielle verdikjeder. Dette innebærer blant annet en aktiv regulerings-, konsesjons- og eierskapspolitikk, som sikrer oppdrag til norsk industri og bidrar til videre grønn omstilling.

Nok fornybar kraft er en forutsetning for at Norge kan være en industrinasjon, og må brukes som et strategisk fortrinn for å videreutvikle industri, teknologi og høyproduktive arbeidsplasser i Norge. Industrien er også avhengig av at det går godt i primærnæringene, slik at vi kan videreforedle og produsere i landet.

Vi må erstatte fossil energibruk, som må prises høyere enn fornybar energi. Det forutsetter at vi tar demokratisk kontroll over vår viktigste strategiske ressurs, i stedet for å la markedskreftene påtvinge oss import av høye og uforutsigbare strømpriser. Prisene må ta utgangspunkt i produksjonskostnadene – ikke i hva høyeste tilbyder på den europeiske børsen er villig til å betale.

Ved tilslutning til tredje energipakke mistet vi nødvendig kontroll over krafta. Fjerde energipakke gir ACER ytterligere makt, og fjerner i praksis alt håp om å kunne regulere flyt gjennom utenlandskablene. Det foreslås nå å innføre tre av pakkens direktiver og forordninger. De

presenteres som bagatellmessige direktiver uten påvirkning på strømmarkedet og uten overføring av makt, men forsterker likevel den overnasjonale rettsordenen. Fornybardirektivet formaliserer systemet med opprinnelsesgarantier, som i realiteten er lite annet enn grønnvaskende avlatsbrev. Det krever også at behandling av søknader om vindkraft skal gå mye raskere, med mindre mulighet til grundige konsekvensvurderinger. Dette vil undergrave lokaldemokratiet og den kommunale vetoretten. Å motsette seg dette er ikke å sette EØS-avtalen i spill, men å ta i bruk det handlingsrommet som er nedfelt i avtalen. I urolige tider gjelder det å holde hodet klart og hjertet varmt, og forhandle reelt med våre samarbeidspartnere. Men man trenger ikke å kle seg naken. Til det er det for kaldt her i landet.

Frigjøring av kraft og ny kraftproduksjon vil ikke sikre utslippskutt og industribygging så lenge forbruket styres av fri etableringsrett og «førstemann til mølla»-prinsippet. Hvis ikke engang beredskaps- og forsvarshensyn skal kunne trumfe dette prinsippet, da er det fare på ferde. Da må folkestyret og politikken våkne. Fellesskapets kraft, skal ikke sløses bort. Fornybar kraft til reelle utslippskutt og grønn industri må sikres og prioriteres. Eksisterende vannkraftanlegg må oppgraderes og moderniseres, og det offentlige må ta ansvar for å sette fart på energieffektivisering gjennom en storstilt satsing, med tiltak og økte tilskuddsordninger. Lave strømpriser til industrien må fastsettes med krav om energieffektivisering og samfunnsnytte.

Vi må rett og slett prioritere bort en del kraftkrevende prosjekter. Vi kan ikke elektrifisere sokkelen med nettokraft fra land eller sløse med krafta til kryptovaluta og storselskapers ymse datasentre. Oljeselskaper henter stadig mer kraft fra land for å elektrifisere plattformer, og legger beslag på den krafta som er nødvendig for elektrifiseringen av fastlands-Norge. Vi mener derfor at oljeselskaper skal ilegges krav om å elektrifisere plattformer ved bygging av havvindparker istedenfor landbasert kraft.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer uttalelsen.

Forslag 5

Forslagstiller: Styret

Uttalelse: Stem på fagbevegelsen i stortingsvalget

Stortingsvalget til høsten blir det viktigste valget på lenge. Vi lever i ei ulvetid, der det finnes nok av krefter i samfunnet som vil angripe og rive ned de rettigheter og den velferd arbeidsfolk har kjempet fram gjennom generasjoner.

Alle lag av samfunnet deltar ikke i demokratiet i like stor grad. Arbeidere og andre i samfunnet med kort utdanning og lave inntekter, er statistisk sett mer tilbøyelig til å la andre ta viktige politiske avgjørelser for seg. Det er nok også her man finner størst innslag av politikerforakt, og mangel på tiltro til demokratiet.

Vi mener dette henger sammen med at fagbevegelsen har mistet terreng, i både samfunnsdebatten og i posisjoner. Politikken har blitt oss fremmed, vi er fanget av tidsklemma og vi har overlatt styringa av samfunnet til karrierepolitikere. I kommunestyrene rundt i landet er det fortsatt en og anna arbeider, i fylkestingene er det færre, og på stortinget er det knapt noen få igjen. Dette har ført til at arbeidsfolk er noe man snakker OM i politikken. I forkant av valg kan det hende man snakker MED oss, men da er som regel de politiske programmer ferdig vedtatt. Men de eneste som kan snakke FOR oss i politikken, er noen ganske få.

Vi trenger flere organiserte arbeidere som engasjerer seg i politikken. Som veit hvor de kommer fra, og hva slags interesser de skal ivareta. Som kan stilles til ansvar av sine egne. Slik vi er vant til med å

velge folk på tillit i klubbene og fagforeningene. Derfor satser vi i Fellesforbundet nå på å øke vår politiske innflytelse og representasjon i tida framover, og ikke bare i forbindelse med valg, men også i tida mellom valg. Målet vårt er å få gjennomslag for de sakene som er viktige for Fellesforbundets medlemmer. Og at politikk normaliseres, slik at det ikke skal være fremmed for vanlige arbeidsfolk å søke makt og innflytelse på fellesskapets og solidaritetens vegne. Derfor vil vi i tida framover løfte fram de av våre fagforeningskamerater som stiller på valglistene.

Vi kan ikke sette bort ansvaret for å målbære våre interesser til utvalgte partier. Vi må ta ansvaret sjøl, innad i disse partiene. Fortrinnsvis de partier som har sitt utspring fra vår egen bevegelse, der fellesskap og solidaritet står øverst i formålet. Først da kan vi sikre og utvikle sjukelønnsordninga, velferdsgodene, trygdesystemet, stillingsvernet, politisk kontroll over krafta, en aktiv stat for verdiskaping, og en rettferdig fordeling.

Høstens valg er det viktigste på lenge, i likhet med alle framtidige valg. Vi har mye å tape, men også alt å vinne. Bruk stemmeretten – og stem på fagbevegelsen!

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer uttalelsen.

Forslag 6

Forslagstiller: Styret

Uttalelse: Trygg, rettferdig og solidarisk pensjon.

Alle skal sikres en pensjon å leve av, også de som må gi seg tidlig i arbeidslivet. Disse målene kan bare sikres gjennom velferdsstaten og kollektive ordninger. I 2011 kom pensjonsreformen, som førte til at pensjonssystemet har gjennomgått en betydelig omlegging. Fra en kollektiv og solidarisk ordning til et mer individualisert system. Endringen rammer særlig de som begynner tidlig i arbeidslivet, har fysisk eller psykisk belastende jobber, lav inntekt, eller en kombinasjon av de nevnte.

Vi er derfor imot følgene av pensjonsreformen, og imot pensjonsforliket, som et flertall på Stortinget har presentert og som skal behandles til våren. Strammer en inn ett sted i trygdesystemet, skvises man over i en annen ytelse. Arbeidslivet må legge til rette for at flere skal kunne jobbe lenger uten å slite ut helsa av seg, men det går treigt. Vi frykter forliket vil føre til mange flere uføre i framtida, økt fattigdom og ulikhet. At levealderen øker betyr ikke at antall år med god helse øker like mye. Derfor må vi bort fra levealdersjustering, pensjonsalderen på 67 år må bevares, og laveste pensjonsalder på 62 år opprettholdes.

AFP-ordningen: Denne var ment for de som måtte gå av før ordinær pensjonsalder. Ordningen må bevares, og det må tas større hensyn til sliterne i arbeidslivet. Derfor må sliterordningen forbedres, ikke svekkes. Hullene som gjør at mange faller utenfor AFP-ordningen må tettes, uten at det reduserer nivået på dagens AFP.

Tjenestepensjon: Arbeidsgivernes rett til å diktere hvilke tillegg som skal inkluderes i beregningen av OTP-innskuddet fjernes. Bruttolønn legges til grunn for å sikre at pensjon ikke brukes som et verktøy for diskriminering. Det obligatoriske innskuddet må økes til 5 %, med forhandlingsrett.

Uføre må sikres rett til AFP, og få pensjonsopptjening fram til normert pensjonsalder. Minstepensjon og garantipensjon må løftes over fattigdomsgrensen, alt annet er uverdigg.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer uttalelsen.

Forslag 7

Forslagstiller: Styret

Uttalelse: Drit i Trump og Musk – støtt heller streiken!

Vi står som et lite og sårbart land, i urolige tider. Det går knapt en dag uten store medieoppslag om tollbarrierer, skjelvende børser og bøllete utspill fra "lederen av den frie verden". Da er det viktig at vi ikke bidrar til panikken, og at vi støtter opp om våre politikere som skal sikre gode handelsrelasjoner for landet. Og minne om at vi fortsatt trenger forbedring i rammevilkår og infrastruktur som gjør det liv laga for vår hjemlige industri. Ja, faktisk kan det også være et mulighetsrom for vesle Norge, i den verdenssituasjonen vi står i.

Nøyaktig hva som er det politiske formålet til Trump og hans støttespillere er vanskelig å få grep om. Men USAs posisjon som supermakt og imperium er i fritt fall, og de er i ferd med å isolere seg fullstendig. Samtidig fjernes alle reguleringer og hindre for kapitalen, slik at de store tech-milliardærene ikke bare kan utøve indirekte pengemakt, men også direkte makt som del av statsapparatet og det offentlige byråkratiet. Vi er dag for dag vitne til en vulgærkapitalisme og grådighet man trodde var forbeholdt eksentriske diktatorer. Det er lett å bli både forundret, forvirret, redd og mismodig. Dette er det fullstendig motsatte av hva arbeiderbevegelsen bygde opp i Norden og Europa gjennom kamp og ofre, og etter hvert samarbeid, gjennom hele det forrige århundre.

Så hva kan man gjøre? Det første vi må gjøre, er å slutte å la oss lamme av dette tilsynelatende sirkuset av desinformasjon og bølgeoppførsel, og returen til middelaldersk dydsmoral. Vi kan maktesløst doomscrolle oss gjennom den ene nyheten verre enn den andre. Eller vi kan rette blikket mot det vi faktisk rår over. Her, i vårt eget land, i våre egne bygder og byer. Der vi jobber, der vi bor. Deretter må vi huske vår egen historie, og slå ring om det folkestyret vi har kjempet fram. Ingenting er oss gitt, alt har vi kjempet for, og det må vi fortsette med. Når verden skjelver og slår sprekker, syder det også her hjemme fram unorske og ekstreme tankegods og strømninger fra folkedypet.

Vi vil bli satt på prøve, og det vi kan miste er våre dyrebare verdier rundt fellesskap og solidaritet. Svaret er organisering, skolering og agitering. Alltid! Vri agendaen til det som samler oss, og ikke det som splitter oss. Da er det verdt å minne om de nære ting. Den glemte konflikten, våre fagforeningskamerater i IF Metall, som 27. oktober 2023 gikk ut i streik for tariffavtale. De streiker fortsatt. Mot den mektige Musk, som nå svinger øksa over føderalt ansatte i USA i en slags osthøvelkuttreform på speed. Teslaeiere som trodde de gjorde verden en klimatjeneste, før de ble klar over Musks motiver, trenger ikke føle på skam. Men dere og vi alle har en fordømt plikt nå, og det er å støtte opp om de streikende. Kanskje er det på tide at oljefondet trekker seg ut av Tesla, og at Nicolai Tangen blokkerer nummeret til Musk. Slik kan vi sammen minne Musk om at i Skandinavia er vi fortsatt opptatt av at arbeidsfolk skal ha ordnede forhold.

Når forskjellene i USA blir for store, vil nok arbeiderne der også reise seg i trass. For vi sees vel på 1. mai – arbeidernes internasjonale kampdag? Kanskje er det viktigere enn på mange år.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer uttalelsen.

Forslag 8

Forslagstiller: Styret

Uttalelse: Verdens beste industriarbeidere krever kompetanseheving

Samfunnet har et særskilt ansvar for de som sliter med lese- og skrivevansker, og som ikke har mestret en stadig mer «stolsk» og teoribasert skolegang. Det er mange av oss som har havnet industrien, flere enn i samfunnet ellers, for i industrien har gode praktikere følt seg hjemme. Og alle trenger faglig påfyll. Derfor er det på høy tid at vi slutter med overteoretisering av alle skolefag og begraver stigmaet knyttet til lese- og skrivevansker for godt. Dette kunstige hinderet har for altfor mange stått i veien for å få formalisert sin kompetanse. Albert Einstein, Bill Gates og Nikola Tesla med flere lot seg ikke stoppe av dysleksi – så hvorfor skal du?

I distriktets industri og verksteder har vi godt etablerte fagutdanningsordninger i samarbeid med bedrifter og opplæringskontor. Vi har de ordinære lærlingløpene, med videregående opplæring og læretid i bedrift. Og vi har løp som tilbyr ufaglærte formalisert dokumentasjon av opparbeidet realkompetanse, noe som kan skje på to måter: I mange bedrifter er det inngått særavtaler med tilbud om å avlegge intern dyktighetsprøve etter tre års praksis, «Fag B». Og vi har praksiskandidatordninga for de som kan avlegge tverrfaglig eksamen og fagprøve etter fem års praksis, noe som resulterer i offentlig godkjent fagbrev, «Fag A».

Med praksisen som grunnlag blir plutselig teorien forståelig. Hvorfor er dette så vanskelig å skjønne for utdanningsbyråkratene? Fordi like barn leker best, og det er få med praktisk bakgrunn blant politiske beslutningstakere og de ansatte i utdanningssystemet. Dette resulterer ofte i beklagelige vedtak, slik som fylkestingets sentraliserte skolestruktur – der distriktenes yrkesfaglinjer rammes ekstra hardt. Dette er en kjensgjerning som må tas på alvor, og ikke uttrykk for at vi er imot akademia. Men det betyr at vi må framover ha en større forholdsmessighet i fordelingen av ressurser mellom akademia og yrkesfaglig utdanning. Vi stiller oss i den sammenheng hundre prosent bak Nordre Land Kommunes arbeid med etablering av forsøksmodellen Dokka Læringsverksted. Dette er akkurat det vi trenger mer av framover, med praksisnære opplæringsmodeller, i tett samarbeid med lokalt næringsliv.

Det er mye snakk om lavere og høyere utdanning i Norge, der yrkesfag tradisjonelt har tilhørt første kategori. Vi mener, med glimt i øyet, at svenne- og fagbrev er den høyeste mulige utdanning man kan ta. Alt annet er bare lengre. Derfor er det gledelig at yrkesfagenes status i samfunnet har økt, og flere enn på lenge søker seg til yrkesfaglige utdanninger. Også teoristerke ungdommer både kan og bør med fordel søke seg til praktiske fag. Det er et skrikende behov etter flere fagarbeidere i samfunnet framover, på tvers av sektorer. Virksomhetene må bli flinkere på inkludering og kompetanseheving. Framover vil det være virksomhetene som er gode på systematisk kompetanseheving som vil oppleves som attraktive arbeidsplasser. Der man sees og satses på, der ønsker man å bli.

Vi er opptatt av at fagbrevet ikke skal være en endestopp. Det har det heller aldri vært, for en fortsetter jo å tilegne seg uformalisert kunnskap gjennom hele arbeidslivet. Skal vi lykkes med livslang læring og systematisk EVU, Etter- og Videreutdanning, må disse begrepene fylles med innhold.

Det finnes nok av videreutdanningstilbud som kvalifiserer for andre stillinger. E-en i EVU er derimot stemoderlig behandlet. Dette handler om påfyll til fagarbeidere, i den jobben de allerede står i og som de skal praktisere i mange år framover. Slik at de kan tilegne seg den kompetansen som trengs når arbeidsoppgavene endrer seg. Industrien er en bransje der omstillingstakten øker, og endringer skjer i en rasende fart. Dessverre ser vi at det er vanskelig å gi slipp på de ansatte som står i produksjonen. Det er forskjell på LEAN og radmager grunnbemanning, og i jakten på marginene må man ikke bli for ivrig. Industrien kan fort spare seg til fant, i stedet for å videreutvikle innovative og produktive ansatte.

Derfor er det viktig at den enkelte bedrift i tråd med sist frontfagsresultat oppretter partssammensatte kompetanseutvalg, som sammen skal jobbe med kartlegging av behov og muligheter for systematisk kompetanseheving. Arbeidet må starte nå, slik at vi er klare til å ta i bruk kompetansereformen for frontfaget. Bransjeprogrammene og Industrifagskolen må benyttes og videreutvikles i samarbeid med Fagskolen. Sammen med Læringsfabrikken og partene på den enkelte bedrift, skal vi lykkes!

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer uttalelsen.

Forslag 9

Forslagstiller: Styret

Bevilgning: Stemmene bak «Makta» - arbeiderbevegelsens historie

Dette er et pågående historieprosjekt med arkivmateriale og film med intervjuer av lokale fagforeningsveteraner, i regi av LO i Vestoppland. Det handler om bevaring og formidling av lokal fagforeningshistorie, med nyskapende metoder, i samarbeid med Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek og Kulturhistorisk Film & Formidling.

Årsmøtet bevilger **kr 25 000,-** til prosjektet.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer forslaget.

Forslag 10

Forslagstiller: Styret

Bevilgning og støtte til Norsk Folkehjelp sentralt og lokalt

Trump har fryst alle bistandsmidler fra USA, inkludert USAID, noe som rammer mange internasjonale hjelpeorganisasjoner. En av dem er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon, Norsk Folkehjelp, som har måttet si opp halve den internasjonale staben sin, 1700 ansatte av i alt 3200, hvorav hovedsakelig eksplosiv- og mineryddere. Dette er dramatisk, og folk på flukt vil hindres fra å kunne returnere. Dette vil få alvorlige konsekvenser for inntil en halv million mennesker i land som Irak, Jemen, Laos og Vietnam.

I de urolige tider vi står i, mener vi det er riktig å støtte opp om Norsk Folkehjelp sentralt og lokalt.

Det foreslås derfor at årsmøtet bevilger **kr 40 000,-** til Norsk Folkehjelp, og at avdelinga kollektivt tilslutter seg Norsk Folkehjelps lokallag i distriktet. Vi oppfordrer samtidig alle medlemmer om å melde seg inn som individuelle medlemmer.

Styrets innstilling: Årsmøtet tiltrer forslaget.